

Куч – адолатда

Адл ила олам юзин обод қил!

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг ҳукуқий газетаси

<http://www.kuch-adolatda.sud.uz>

1998 йил 29 августдан чиқа бошлаган.

2025 йил
7 март,
жума
№ 10 (1044)

Ҳаммамиз Яратганнинг бўюк мўъжисаси бўлган азиз аёлларимиз тимсолида ҳаёт абадийлигини таъминлаб келаётган табаррук зотларни кўрамиз. Ер юзида ҳаёт пайдо бўлибди, одамзод мўътабар она сиймоси олдида ҳамиша таъзим қиласи. Муборак ҳадисдаги "Жаннат – оналарнинг ёёги остидадир" деган сўзлар ҳам ана шу юксак меҳр ва эҳтиромнинг ёрқин ифодасидир.

Бугунги кунда Президент Шавкат Мирзиёевнинг юртимиз хотин-қизларига қарата: "Янги Ўзбекистонни барпо этишида, Учинчи Ренессанс бунёдкори бўлган ёш авлодни тарбиялашда сизларга, сизларнинг бўюк мураббийлик фазилатларингизга таяномиз", деб айтган самимий эътирофлари мөхрибон оналаримиз, кадрли опа-синглапримиз, лобар қизларимизга чексиз фахр-иiftixor бағишламоқда. Шу юксак ишончни оқлаш йўлида Янги Ўзбекистоннинг бахти хотин-қизлари оила даврасида тинч-омон, соғ-саломат, фаровон ва бахтили турмуш кечириш баробарида, давлатимиз ва жамиятимиз ҳаётида фаол иштирок этишига астойдил интилоқдалар.

Кейнги йилларда мамлакатимизда амалга оширилаётган демократик ўзгаришларга мос ҳолда, хотин-қизларнинг жамиятдаги ўрни ва маъқенини янада ошириш, иззат-икрорини жойга кўйиш келтиришадил одимлар кўйилди. Зотан, аёлни эъзозлаш, унга эҳтиром кўрсатиш шарқона фазилат, халқимизга хос хусусиятдир.

Муҳими, бу борадаги самара-дор ишлар изчил давом эттирилмоқда. Президент Шавкат Мирзиёевнинг 2025 йил 7 февралдаги Фармони билан тасдиқланган "Ўзбекистон – 2030" стратегиясини

Мамлакатимизда иқтисодиётни янада мустаҳкамлаш, аҳоли турмуш фаровонлигини ошириш, камбагалликни қисқартириш борасида тизимили ва самарали ишлар амалга оширилмоқда.

Шартнома мажбурияти

Кафил бўлиш осон, АММО...

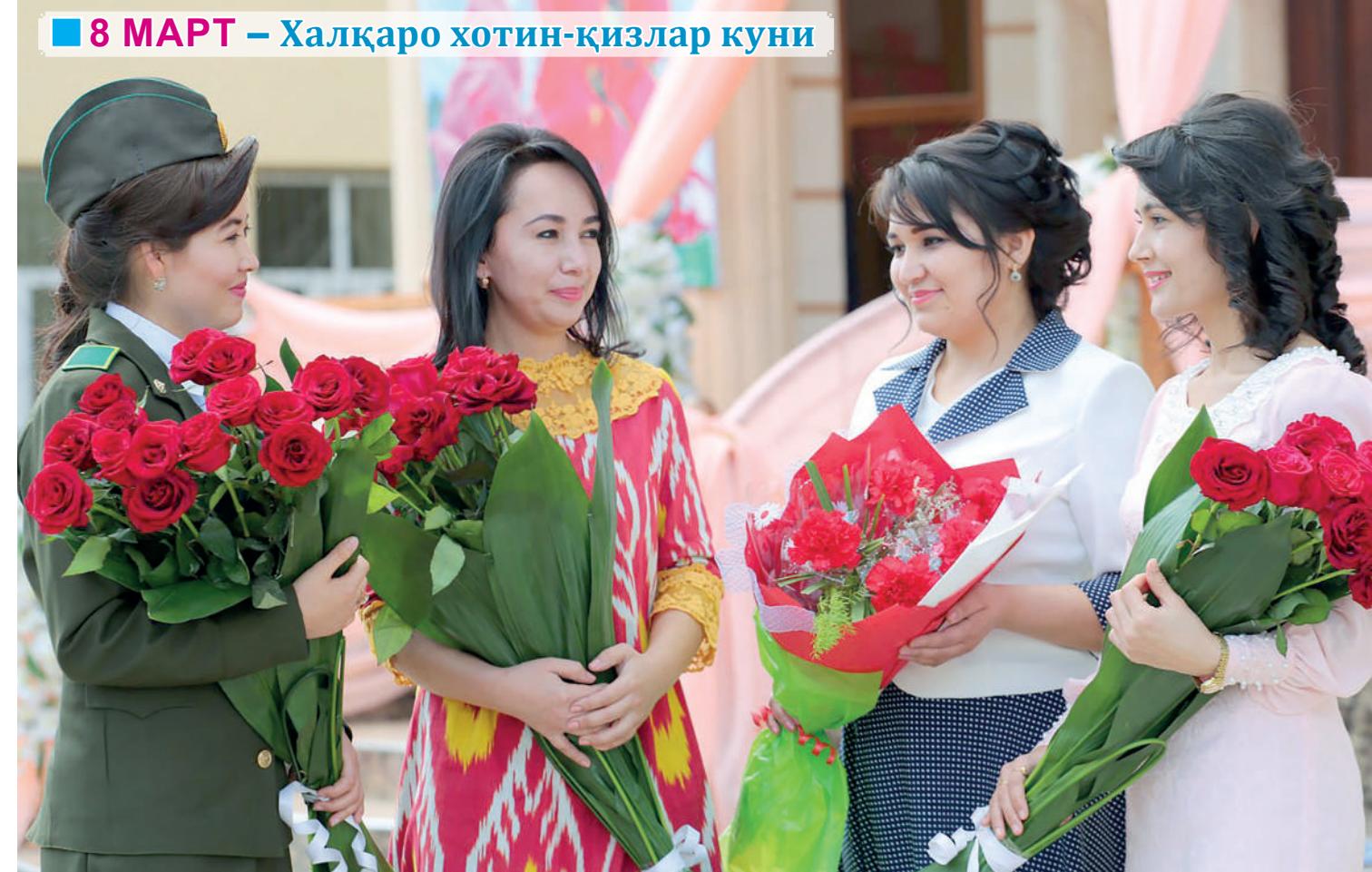

Нодирjon RASULOV,
Жиззах вилояти суди
раиси ўринбосари –
фуқаролик ишлари бўйича
судлов ҳайъати раиси

Шу маънода айтганда, юртимизда яратилган ушбу имконият ва қулайликлардан оқилона фойдаланиб, ўзларининг турмуш фаровонлигини таъминлаётган оиласлар кўпчиликни ташкил этади.

"Ҳар бир оила – тадбиркор" дастури асосида кам таъминланган оиласларни кўллаб-куватлаш, оила аъзолари бандлигини таъминлаш орқали уларнинг моддий аҳволини яхшилаш мақсадида, имтиёзли кредит маблағлари ажратилиётганини алоҳида таъқидлаш жоиз.

Аммо ҳаёта бу эзгу имкониятлардан ғарзли мақсадда фойдаланаётган кимсалалар ҳам учраб туриши ачинаридир. Хусусан, аҳо-

■ 8 МАРТ – Халқаро хотин-қизлар куни

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН – ФАОЛ ВА БАХТЛИ АЁЛЛАР ЮРТИ

"Атроф-муҳитни асрар ва "яшил" иқтисодиёт ийли"да амалга оширишга оид давлат дастурининг 25-мақсадида хотин-қизларни кўллаб-куватлаш тизимини кучайтириши, уларнинг ҳукуклари ва конуний манфаатларини таъминлаш, ижтимоий, иқтисодий, сиёсий фаоллигини ошириш ва гендер тенглигни таъминлашга доир мухим чора-тадбирлар белгиланган айни фикримизнинг яққол тасдигидир.

Аввало, "Масъулиятли ота-оналиқ" лойиҳаси ишлаб қиёнглини катта эътиборга лойиқ. Нега деганда, инсонга одамийлик, яхши хулқ, таълим-тарбия ва, умуман, ижобий

хислатларни ўргатувчи мактаб оила

хисобланади. Халқимизда "Куш уясида кўрганини қиласи" деган мақол

бор. Демак, тарбия оиласида бошла

нида ва биринчи тарбиячи ота-она-

дир.

Давлат дастури доирасида, шундек, хотин-қизларни меҳнат бозорида ракобатбардош касб-хунар турларига ўқитиш орқали бандлигиги таъминлашга кўмаклашиш ҳамда улар ўртасида тадбиркорликни ривожлантириша алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бизнесиниң кечиртириш истагидаги хотин-қизларнинг тадбиркорлик лойиҳаларини раббатлантириш чоралари кўрилмоқда.

(Давоми 4-бетда) ►

Янги Ўзбекистон шароитида хотин-қизларни илмий тадқиқот ва инновациялар соҳасидаги самарали фаолиятга кенг жалб қилиш, айниқса, долзарб аҳамият касб этмоқда. Шунинг учун бир томондан, юртимиз аёллари ва қизларининг илм-фандаги фаоллигини халқаро миқёсда кучайтириши; иккинчи томондан, таълим ва илм-фан соҳаларида гендер тенгликка эришиш ниҳоятда зарур.

Чунки аслида ҳам, аёл билимли бўлса, унинг тарбия килган фарзандлари зукко, салоҳиятли бўлади. Янада мухим, аёл илмли бўлса, миллат илмли бўлади.

(Давоми 4-бетда) ►

Мамлакатимизда атроф-муҳитни муҳофаза қилиши ва тиклаш, ишота дараҳтзорларини барпо этиши орқали чанг бўронлари хавфини камайтириши ҳамда уларнинг салбий оқибатларини юмаштишига қаратилган кенг кўламли чора-тадбирлар изчил амалга оширилмоқда.

Моҳият

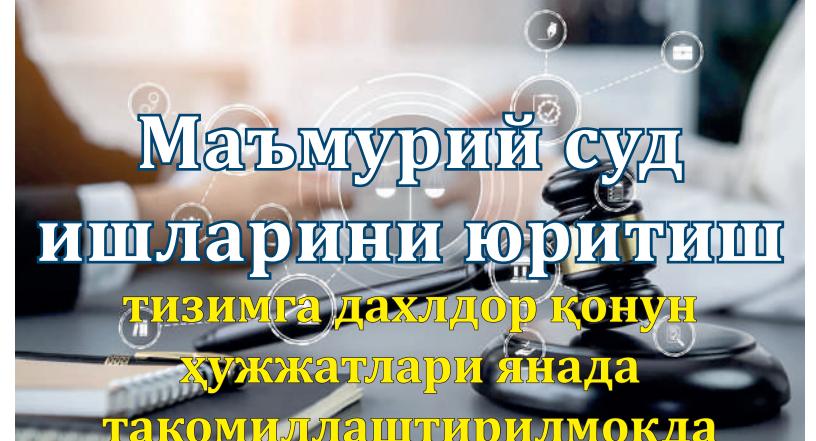

ЯНГИ КОНУН:
аҳолининг қуляй атмосфера
ҳавосидан фойдаланиш ҳукуқини
таъминлашга қаратилган

Хусусан, экологик вазиятни тубдан яхшилаш мақсадида, чанг бўронларига қарши курашиб бўйича тизимли ишларни ташкил этиш чоралари кўрилмоқда. Экологик вазиятни тубдан яхшилаш, инсон ҳаётига таъсири ўтказувчи экологик муаммоларни бартараф этиш юзасидан 14 та ҳудудда экологик тоза ҳудуд режими жорий этилади.

(Давоми 3-бетда) ►

Шарҳ

Маъмурӣ суд
ишлирини юритиш
тизимга даҳлдор қонун
хужжатлари янада
такомиллаштирилмоқда

Шербек НАЗАРОВ,
юридик фанлар бўйича
фалсафа доктори (Phd)

ганлари ва мансабдор шахсларнинг фаолияти устидан самарали суд назоратини ўрнатиш тақозо этилади.

(Давоми 2-бетда) ►

Муносабат

Коррупциянинг олдини олишда ПАРЛАМЕНТ ТАШАББУСКОР БЎЛАДИ

Давлатимиз раҳбари раислигида Коррупцияга қарши курашиши миллий кенгайтирилган йигилишида коррупцияга қарши қатъий сиёсатнинг асосий мақсадлари ва келгуси вазифалари аниқ белгилаб берилди.

Бу ҳақда фикр юритганда, аввало, сўнгги йилларда Президентимизнинг қатъий сиёсий иродаси билан Ўзбекистонда коррупцияга қарши курашишнинг ҳукукий ва институционал асослари тубдан такомиллаштирилганини алоҳида таъқидлаш лозим. Президент Шавкат Мирзиёев ўз юксак лавозимига киришганидан сўнг имзолаган дастлабки қонунлардан биро ҳам айнан "Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида"ги қонун экани фикримизни яққол тасдиқлайди.

Илгари биз коррупция иллатига қарши кураш деганда, кўпинча, тезкор қидирив усуслари орқали кураш олиб боришини тушунар эдик. Лекин ижтимоий хавфли қилимиш содир этиб бўлингандан сўнг унинг айбордими жазолаш билан иш битмаслигини замонинг ўзи бўзига кўрсатди.

Шунинг учун бугун нафакат тезкор қидирив, балки "превентив" усусларга, яъни коррупциянинг бевосита олдини олишга эътиборни кучайтиридик.

Чунки бундай иллатинг олдила олиб билсан, ўшанда бу борадаги саъй-ҳаракатларимиз кутилган самарани беради.

Хусусан, аҳоли турмуш фаровонлигини таъминлашга оқилона фойдаланаётган кимсалаларни қилишиб, уларга ташвиш туғдираётган кимсаларнинг қилишишини сира оқлаб бўлмайди.

(Давоми 3-бетда) ►

Жаҳонгир ШИРИНОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Коррупцияга қарши курашиш ва суд-хукуқ масалалари кўмитаси раиси

Бундай амалиёт нафакат парламент назоратининг самарасини, балки қонун ижодкорлиги сифатини ҳам оширади. Президентимиз айтганидек, шундагина қонун пастандан, оддий одамлардан чиқаётган тақлифлар асосида ёзилади ва ҳалқичил бўлади.

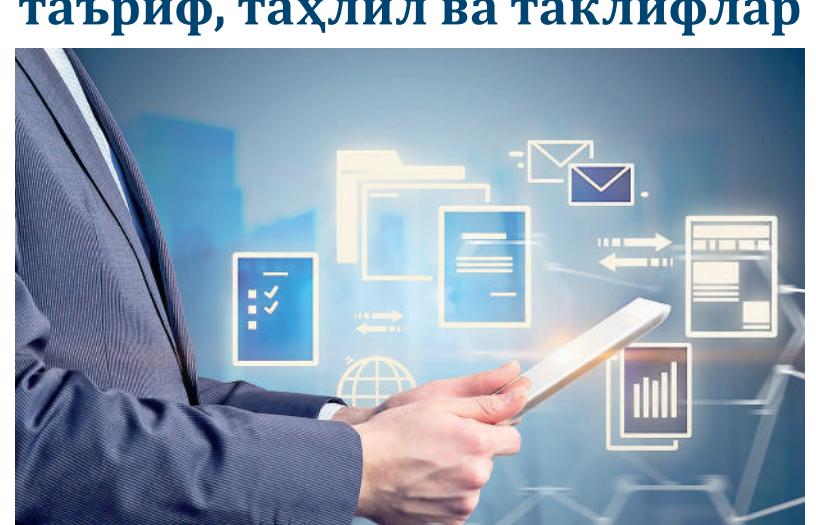
Шу билан бирга, парламент кўмиталари Коррупцияга қарши курашиш бўйича худудий кенгашлар билан ҳам ҳамкорликни кучайтиради. Айни кенгашларни таъсирчан институтта айлантириш борасида зарур чоралар тасдиқлайди.

Миллий парламент кучли қонунларни қабул қилсангина коррупция иллатига қарши курашиш самарали бўлади. Бу борада ҳам Президентимиз ўз тавсияларини берди.

(Давоми 2-бетда) ►

Таҳлил ва таклиф

Қонунчиликда «жамоат жойи» тушунчаси: таъриф, таҳлил ва таклифлар

Сўнгги йилларда суд-хукуқ тизимини тубдан ислоҳ қилиш, фуқароларнинг ҳукуқ ва эркинликларни кафолатли ҳамоялашга қаратилган амалга оширилмоқда. Натижада жазолашнинг озодликдан маҳрум қилиш ҳолларини қисқартириш каби тамоиллари кучайтирилмоқда.

(Давоми 2-бетда) ►

Шерзод АБДУҚОДИРОВ,
жиноят ишлари бўйича
Бўка тумани суди раиси,
юридик фанлар доктори,
доцент

◀(Бошланиши 1-бетда)

Энг муҳими, “Атроф мұхитни асраш ва яшил иқтисодиёт үйли” давлат дастури доирасыда юртимизде экология барқарорлықка әршиш, “яшил иқтисодиёт”та үтиш, тармоқ ва соҳаларнинг уйғун “яшил трансформация”сини амалга ошириш ҳамда иқтисодий үсішнинг янги, “яшил ривожланиш” моделини татбиқ этиш бўйича қатор мұхим вазифаларни амалга ошириш белгилаб олини. Бу вазифаларнинг тўлиқ ва ўз вақтида бажарилиши, жумладан, чанг бўронларидан аҳолини эрта огоҳлантириш тизимини ишлаб чиқиш ҳамда амалиётта жорий қилишда алоҳида аҳамият касб этади.

Янги таҳрирга Конституциямизнинг 49-моддасида давлат барқарор ривожланиш принципига мувофиқ, атроф-мұхитни яхшилаш, тиклаш ва муҳофаза қилиш, экологик мувоза-натни сақлаш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш белгилаб кўйилган. Шу маънода Президентимизнинг 2024 йил 24 сентябрда “Чанг бўронларига қарши курашиб атмосфера ҳавоси сифатини яхшилаш бўйича биринчи навбатдаги чора-тадбирлар тўғрисида”ги карори қабул қилингани жуда мұхим.

Давлатимиз раҳбарининг ушбу қарори билан Ўзбекистон Республикасида чанг бўронларига қарши курашиб атмосфера ҳавоси сифатини яхшилаш бўйича биринчи навбатдаги чора-тадбирлар тўғрисида”ги карори қабул қилингани жуда мұхим.

Давлатимиз раҳбарининг ушбу қарори билан Ўзбекистон Республикасида чанг бўронларига қарши курашиб атмосфера ҳавоси сифатини яхшилаш бўйича биринчи навбатдаги чора-тадбирлар тўғрисида”ги карори қабул қилингани жуда мұхим.

• 2025-2028 йилларда чанг бўронларини прогноз ва мониторинг қилиш тизимини такомиллаштириш ҳамда аҳолини барвақт огоҳлантириш тизимини ўйлга кўйиш;

• чанг ва қум бўронларининг олдини олиш, оқибатларни юмаштиша илғор технологияларни жорий этиш;

• қурилиш майдонларида чанг ва қум заррачаларининг ҳавога кўтарилишини бартарап этиш юзасидан кенг қамровли тадбирлар белгилаш;

• чанг ва қум бўронларининг олдини олиш, оқибатларни юмаштиша илғор технологияларни жорий этиш;

• 2028 йилга қадар кучли чанг бўронлари ҳосил бўлиш суръатларини ҳозирги ҳолатига нисбатан 50 фоиз қискартириш масалаларига эътибор қартилган.

Шу билан бирга, соҳага оид бир

қатор қонун ҳужжатларини ишлаб чиқиш вазифаси ҳам белгилаб берилди. Бу уринда, хусусан, ишлаб чиқариш кучларини, иқтисодиёт тармоқларини жойлаштириши ва ривожлантириш концепцияси, 50 мингдан ортиқ киши истиқомат қилиши лойиҳалаштирилаётган обьектлар учун шаҳарсозлик ҳужжатлари, шаҳарлар бош режаларини ишлаб чиқишида мажбурий равишда ушбу обьектлар ҳаво циркуляцияси, ҳаво оқимларининг физик хоссаларини, жой

ёмонлашишига сабаб бўлаётганидан ҳам кўз юмиб бўлмайди. Бугунги кунда шаҳарларимизда чанг кўтарилиши ҳолатлари тез-тез учраб турибди.

Бу кўрсаткич бир йилда ўртача 50-80 кунни ташкил этмоқда. Мутахасисларнинг маълумотларига кўра, 500 квадрат метрлик очик қурилиш майдонидан йилига ўртача 50 тонна чанг ва қум зарралари ҳавога кўтарилади.

Қурилиш майдонида, унга кириб-чиқиш йўлларида чанг ва қум

лаш тақозо этилмоқда.

Бу борода Олий Мажлис Сенатининг тўртинчи ялли мажлисида “Курилиш майдонларида чанг ва қум заррачаларининг ҳавога кўтарилишини бартарап этишга доир мажбурий талаблар белгиланиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Маъмурй жавобгарлик тўғрисидаги кодексига қўшимчалар ва ўзгариши киритиш ҳақида”ги қонун сенаторлар томонидан маъкуллангани алоҳида эътиборга лойик. Чунки ушбу қонун асосида Маъмурй жавобгарлик тўғрисидаги кодекс:

- ўлчами беш юз квадрат метр ва ундан ортиқ бўлган қурилиш майдонида, унга туташ бўлган ҳудудда ҳамда ундан чиқиши йўлларида чанг ва қум заррачаларининг ҳавога кўтарилишини бартарап этмаган, шунингдек, ушбу ҳудудларда ифлослантирувчи моддаларнинг йўл қўйиладиган доирадаги нормативлардан ортиқ даражада атмосфера ҳавосига чиқарилишига йўл қўйган мансабдор шахсларга — базавий ҳисоблаш мидорининг ўн баравари мидорида;

- агар шундай ҳуқубузарлик маъмурй жазо чораси қўлланиганидан кейин бир йил давомида тақорон содир этилса, базавий ҳисоблаш мидорининг эллик баравари мидорида жарима кўллашни назарда тутувчи 85%-мода билан тўлдирилмоқда.

Бунда давлат экологик назорати инспекцияси мазкур ҳуқубузарликларни аниқлашга ҳамда жавобгарликка тортишга масъул бўлиши белгиланмоқда.

Шу сабаб ушбу талабларни бузганик учун жавобгарники белгилаш орқали чанг-тўзонга бефарқ бўлмаслик бўйича пудратчиларнинг масъулиятини ошириш зарурати пайдо бўлмоқда. Қурилиш майдонларида атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш талабларни ва шаҳарсозлик қоидалари доирасида айнан қурилишда чангнинг ҳавога кўтарилишига йўл қўйганик учун аниқ жавобгарлик наазарда тутилмаган.

Шу сабаб ушбу талабларни бузганик учун жавобгарники белгилаш орқали чанг-тўзонга бефарқ бўлмаслик бўйича пудратчиларнинг масъулиятини ошириш зарурати пайдо бўлмоқда. Қурилиш майдонларида атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш талабларни бузганик учун қурилиш ташкилотлари мансабдор шахсларининг жавобгарлигини белгиланмоқда.

Шу билан бирга, юртимизда курилиш ва үрбанизация кўлланинг кенгайши, қурилиш майдонларида чанг ва қум заррачаларининг ҳавога кўтарилишига атмосфера ҳавосини ошириш зарурати пайдо бўлмоқда.

Икромхон НАЖМИДИНОВ,

Олий Мажлис Сенати аъзоси

рельефини иnobatga олган ҳолда, моделлаштириши амалга оширилаётган кенг қамровли ифлоҳотларнинг асосий устувор йўналишларидан бири — атроф ҳамда табиий мұхитни муҳофаза қилиш ҳисобланади. Шу бос экологик хавфисизлени таъминлаш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланыш ҳамда аҳоли учун кулий экологик мұхит барпо қилиш, тадбиркорлик субъектларига зарур шарт-шароитлар яратиш бўйича тизимили ишлар олиб борилмоқда.

Шу билан бирга, юртимизда курилиш ва үрбанизация кўлланинг кенгайши, қурилиш майдонларида чанг ва қум заррачаларининг ҳавога кўтарилишига атмосфера ҳавосини ошириш зарурати пайдо бўлмоқда. Қурилиш майдонларида атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш талабларни бузганик учун қурилиш ташкилотлари мансабдор шахсларининг жавобгарлигини белгиланмоқда.

Шу билан бирга, юртимизда курилиш ва үрбанизация кўлланинг кенгайши, қурилиш майдонларида чанг ва қум заррачаларининг ҳавога кўтарилишига атмосфера ҳавосини ошириш зарурати пайдо бўлмоқда.

Икромхон НАЖМИДИНОВ,

Олий Мажлис Сенати аъзоси

Жиноятга жазо муқаррар

Вазифага совуккон муносабат кутилмаган фожиага сабаб бўлди

Мамлакатимизда тиббиёт соҳасини жаҳон андозалари даражасига кутариш, замонавий ва барча кулийларга эга бинолар, зарур тибий асбоб-анхомлари ҳамда техник воситалар билан жиҳозлаш, “Тез тибий ёрдам” сифатини ошириш билан бирга тезкоригини таъминлашга устувор вазifa сифатидан эътибор қартилмоқда. Ҳалқимиз эса, оқ халатли саломатлик поспонларига ҳар доим иззат-икром кўрсатади.

Тўғрида, кутилмаган дарддан бош

ёстиқка текканда ёки касалнинг иситмаси ошкор бўлганида шифокордан нажот топамиз. Юртимизнинг барча вилоятлари, туман-шаҳарлари ва қишлоқларida ушбу шарафли касб ортидан обрў қозонатётган, эътибор топаётган минг-минглаб шифокорлар бор.

Аммо шифокорнинг оғир ахволдаги беморга эътиборсизлиги, вазифасига соvuқон муносабатда бўлиши ўнглаб бўлмас хатони кептириб чиқариши мумкин.

Манзура (исм-ширифлар ўзгаририл-

ган) опанинг келини Аминанинг дарди кутилмагандага кўзгалиб қолади. 2023 йил 24 август куни кундузи соат ўн тўртдан кирк дақика ўтган эди. Ўйдагилар ўзларига тегишли автомашинада Аминани яшаш ҳудудидаги турғук бўлимига олиб келишидади. Шифокор О.Раббимкулов бермогра биринчи тибий ёрдам кўрсатади. Аёлнинг ахволи оғир, уни реанимация бўлимига ётқизиш керак эди. Бироқ ушбу тугрӯқонада реанимация бўлими йўк.

(Давоми 4-бетда) ►

• музейлар, ахборот-кутубхона муассасалари ва мъарузахоналар; маҳаллий ва узоққа қатниайдиган поездлар, дарё кемалари, автобуслар, метрополитен вагонлари, такси, шаҳар электр транспорти, ҳаво кемалари, шунингдек, жамоат транспортининг бошқа турлари;

• ер ости ўтиш жойларида, метрополитен станциялари, темир ўйл вокзаллари, автовокзаллар, аэропортлар, дарё бандаргоҳлари, транспорт бекатлари ва автотранспорт воситалари ва тақтилчилик сақланадиган ёпик жойлар;

• иш жойлари, кўчалар, стадионлар, хиёбонлар, боғлар, барча турдаги жамоат транспортда ва бошқа жамоат жойлари, савдо ва хизмат кўрсатиши обьектлари, шу жумладан, умумий овқатланиш корхоналари;

• кинотеатрлар, театрлар, цирклар, концерт, клублар, дискотекалар, компьютер заллари, кўрик ва кўргазма заллари ҳамда оммавий дам олиш учун мўлжалланган бошқа ёпик иншоотлар;

• ўхшаш бошқа жойлар; • соглини сақлаш тизими ташкилотлари, дорихоналар, таълим ташкилотлари, маданият муассасалари, жисмоний тарбия-согломнлаштириш ва спорт иншоотларидан, санаторий ва тиббий-ижтиё мойи мусассасалар;

• ўй-жой хизматлари, меҳмонхона хизматлари, кўп квартиralи уйларнинг йўлаклари ва лифтлари, шунингдек, болалар ва спорт майдончалари, шу жумладан, уйларга туташган ҳудудда жойлашган майдончалар;

• хиёбонлар, боғлар, плажлар тушунилади.

Айни чоғда, Жиноят кодексининг 277-моддасиги (безорилик) ва Маъмурй жавобгарлик тўғрисидаги кодексидаги 183-мода (майдабезорилик) шифокорларнида, Олий суд Пленумининг 2002 йил 14 июндаги “Безориликка оид ишлар бўйича суд амалиёти ҳақида”га қарорида ҳам “жамоат жойи” тушунчалиги аниқ ёритиб берилмаган.

Қонунчиликда ва Пленум қарорларида “жамоат жойи” тушунчалиги аниқ белгиланиши сабаби бўлганда.

тушунчалиги учун айрим ҳолатларда суд-тергов органдарни томонидан бу турдаги ҳуқубузарликларни малакалашда муайян қийинчиликлар юзага келади.

Шу муносабат билан қонун ҳужжатларига ёки Олий суд Пленумининг тегишли қарорига “жамоат жойи” тушунчалиги киритиш лозим, деб ҳисоблаймиз. Бунда жамоат жойида ҳуқубузарлик иштирокчиларидан бошқа бегона шахсларнинг бўлганилиги ва бу қимлиш натижасида шифокорларнинг осои ўйштилиги бузилганлиги, шахс жамоат тартибини бузатганлиги англаган бўлиши каби белгилар мөхияти очиб берилса, мақсадга мувоғик бўлуди.

Хулоса қилиб айтганда, “жамоат жойи” тушунчалиги киритилиши ёки белгиланиши суд-тергов органлари томонидан шу турдаги жиноятлар ва маъмурий ҳуқубузарликларни тўғри ва аниқ малакалашда яқиндан ёрдам беради.

■Шартнома мажбурияти

Кафил бўлиш осон, АММО...

◀(Бошланиши 1-бетда)

Ачиқ бўлса-да, шуни айтиш керакки, айрим холларда давлат ташкилотида фаолият юритадиган ходим бир неча банкдан кредит маблағи олади. У ўз ҳамасбларининг кафил бўлишига ёки қисман бажариши учун унинг кредитори олдида жавоб беришни ўзимасига олади.

Бирор тўловга навбат келганида зиммасидаги мажбуриятни бажаришдан бўйин тов

8 МАРТ — Халқаро хотин-қизлар куни

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН — ФАОЛ ВА БАХТЛИ АЁЛЛАР ЮРТИ

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Шонли тарихимиз зарва-рақларида Тўмарис ва Би-бихоним, Гулбадонбигем ва Зебунисо, Нодирабегим ва Анбар отин каби оқила мом-ларимизнинг муборак номлари мангуга муҳрланган.

Алишер Навоий бобо-мизнинг "Фарҳод ва Ширин" достонида таърифланган 10 нафар олимма қиз, жумладан, мантиқ илмуда тенгизис Ди-лосо, мунажжим Гуландом, файласуф Суманбўй, ҳикмат фани билимдомни Париздо образлари ҳам реал ҳаётдан олинган. Уларнинг прототипи ҳасратга замондош бўлган закий момоларимиздир. Шундай экан, бугун замон-дошларимиз бўлган оқила ва зукко хотин-қизларни кадрлаш ҳамда улуғлаш, ҳар томонлама кўллаб-кувватлаш ва рағбатланириш — биз учун ҳам қарз, ҳам фарз.

Мамлакатимизда хотин-қизларнинг ҳукуқ ва манфаатларини ҳар томонлама таъминлаш ҳақида гап кетганда, бу борада 40 дан зиёд норматив-ҳукуқий ҳужжат қабул қилинганини алоҳида таъкидлаш жоиз. Бу ўринда, аввало, "Хотин-қизлар ва эркаклар учун тенг ҳукуқ ҳамда имкониятлар кафолатлари тўғрисида", "Хотин-қизларни тазиқ ва зўровчиликдан ҳимоя қилиш тўғрисида" ҳамда "Фуқароларнинг репродуктив саломатлигини сақлаш тўғрисида" янги қонунлар ҳақида сўз бормоқда.

Бундан ташқари 2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси, "Ўзбекистон — 2030" стратегияси, Инсон ҳукуклари бўйича Ўзбекис-

тон Республикасининг Миллий стратегияси, 2030 йилга қадар Ўзбекистонда гендер тенгликка эришиш стратегияси, Барқарор ривожланиш соҳасидаги миллий мақсад ва вазифаларнинг қабул қилиниши ҳисобига гендер тенгликка эришиш ва хотин-қизлар ҳукукларини кафолатлаш борасидаги ҳукуқий асослар тубдан мустаҳкамланди.

Шу ўринда мамлакатимизда фаол гендер сиёсати доирасида хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий мавқеини мустаҳкамлаш бўйича амалга оширилаётган изчил испоҳот самараларига мухтасар тўхталишайни муддоадир. Бинобарин, давлатимиз раҳбари БМТ Буш Ассамблеяси 75-юбилей сессиясида қайд этганидек, "Биз учун гендер тенглик сиёсати устувор масалага айланди. Хотин-қизларнинг давлат бошқарувидаги ўрни тобора кучаймоқда".

Янги Ўзбекистоннинг гендер тенгликка эришишдаги ютуқлари БМТ, Парламентларро Иттилоқ, Жаҳон банки томонидан алоҳида эътироф этилиб, ҳалқаро индексларда ўз аксими топмоқда. Жаҳон банки таҳлилларига кўра, сўнгги йилларда Ўзбекистон аёллар ҳукуклари ва гендер тенглик соҳасида энг катта натижаларга эришган 5 та мамлакат каторидан ўрин олди.

Ўтганини "Аёллар, бизнес ва қонун" индексида максимал 100 баллдан 82,5 балл тўплади. Яна бир мухим кўрсаткич: Очиқ гендер маълумотлари индексида Ўзбекистон бу борада жаҳондаги энг яхши

курсаткичга эга 20 мамлакат сафидан жой эгаллади.

Янги сайланган Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатларининг 38 фоизи, Сенат аъзоларининг 27 фоизи, маҳаллий Кенгашлар депутатларининг 32,6 фоизи аёллардан иборат. Бу билан Миллий парламентлар бўйича ҳалқаро рейтингда хотин-қизлар саломлари бўйича жаҳоннинг 193 давлати орасида 34-ўринга кўтарили.

Айни вақтда Ўзбекистон хотин-қизларнинг давлат бошқарувидаги улуши — 35, тадбиркорлик соҳасида — 45, сиёсий партиялар таркибида эса, 49 фоизга етди. Юз минглаб аёллар касб-хунар ва тадбиркорликка ўқиттиди.

Олий таълим мусассаларидан таълим олаётган қизлар сони 6 баробар кўпайиб, таълим олаётган талабаларнинг ярмидан ортигини хотин-қизлар ташкил этмоқда.

Юртимизнинг оқила, ораста, ишбормон ва тадбиркор аёллари ўз билим ва тажрибаси, малакаси ҳамда маҳорати боис фермерлик ҳаракати, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик соҳаларида ҳам етакчи ўринг.

Ларни эгаллаб келмоқда. Айнича, ҳаётимизда борган сари мухим аҳамият касб эттаётган янги соҳа ва тармоқлар тараққиётини, юқори технологияларга асосланган замонавий соҳалар, илмий, тиббиёт, таълим ва тарбия, маданият ва санъат каби илғор жаҳбаларни аёлларнинг иштирокисиз тасаввур килиб бўлмайди.

Буларнинг барчаси, шубҳасиз, Ўзбекистонда хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётдаги иштирокини кенгайтириши ва уларнинг давлат функцияларини тартибга солишига кўшган хиссасини ошириш бўйича фаол ишлар ўз самараларини бергаётгандан далолатdir.

Аслida, бундай изчил ва узвий сиёсат замирида ҳалқимизнинг барча оруз-ҳаваслари, ҳаётининг мазмуни бўлган баркамол фарзандларимизни бағрида ардоқлаб, эзгу фазилатлар руҳида камолга етказадиган аёл зотини улуғлаш, соғлом ва ахил оиласи эъзозлашдек эзгу мақсад ўз ифодасини топган.

Хуласа ўрнида жорий йил 3-10 марта қунлари мамлакатимизда "Аёлга эҳтиром" хафталиги эълон қилингани

нини таъкидлаш ўринлиди. Ҳафталик доирасида жамият ва давлат ҳаётидаги фаоллик ҳамда ташаббускорлик кўрсатган, ўзининг самарали мөхнати билан ҳамият ривожига муносаб хисса кўшаётган хотин-қизларни "Мўътабар аёл" кўкрая нишони билан тақдирлаш тадбирлари ўтказилимокда.

Узоқ йиллар жамоат ва давлат ишларида фидокорона хизмат қилган кайвони онахонлар, "Аёллар дафтари" ва "Ёшлар дафтари"га киритилган хотин-қизларнинг "Янги Ўзбекистон боғи" ҳамда музейлар, тарихий масканлар, обидапар, зиёратгоҳ ва қадамжолар, театр, концерт, кино, кўнгилочар масканларга имтиёзли асосда ташрифлари йўлга кўйилди. Ижтимоий тармоқларда ёшлар иштирокида "Аёлни эъзозлаш — эзгулик ва адолат мезони", "Она — меҳр булоги", "Мен онам билан фарҳанаман", "Юрт тараққиётига менинг хиссам" мавзуларида флешмоб ва ҷеленжлар ташкил этилмоқда.

Гулом МИРЗО,
Ўзбекистон Республикасида
хизмат кўрсатган журналист

Кизларни
ФАКТЛАР

Барча соҳалар сингари матбуот ва оммавий ахборот воситалари ҳам узоқ тарихга эга. Қуйидаги шу ҳақда маълумот берамиз.

Ихтиrolар СИЛСИЛАСИ

— Қоғоз II-асрда Хитойда кашф этилган.

— Илк ёзув бундан қарий 4 минг йил олдин қадимги Юнонистонда металл бўлғага ва фил суги билип ёзилган. Патқалам дастлаб Мисрда кашф қилинган бўлиб, у ичи ковак қамишга мис лахтагини бирлаштиришдан пайдо бўлган.

— Пўлат перо биринчи марта 1780 йили Англиядага яратилган, аммо у кирқ йилгача оммалашмаган.

— Биринчи авторучка 1880 йили АҚШда кашф этилган, шарқирик авторучка 1945 йилда ихтиро килинган.

— Илк марта газета XVI аср бошларида Венецияда пайдо бўлган: бу ердаги жарчилар янгиликларни оқ қоғозга тошбосма усулида босиб сотишган. Дастлаб бу вақрлар бир газетта (бир танга) бўлган, сўнг бу сўз оммалашиб мазкур нашрлар "газета" номини оғлан. Ҳақиқий газетан Франциядаги Т.Ренадо "La gazette" номи билан нашр этган.

— Фотографияни биринчи бўлиб 1802 йили ихтиро чилар Уэжвуд ва Хамфри кашф этиган. 1835 йили Уилиям Тальботт мунтазам тасвири ҳосил қилишга эришиб, негативдан позитив тасвир тайёрлаган ва фотобосмани ишлаб чиқкан.

— Фотография тарихидаги энг биринчи сурат 1825 йилда Жозеф Нэнс олган от етаклаган бола тасвиридир. Кейинчалик бу сурат кимоҳди саводисида оғиз миллион фунт стерлингга сотилган.

— Биринчи оғиз ёзишини 1877 йили машҳур кашfiётчи Томас Эдисон амалга оширган.

— Биринчи сюжетли фильм 1903 йили Томас Эдисон лабораториясида яратилган ва у "Буюк поезд ўмарлиши" деб аталади.

— 1868 йили Тошкентда Марказий Осиёдаги биринчи босмахона ташкил этилган.

— Телеграф ва телефон XIX асрда ихтиро қилинган.

— XIX аср охирида италиялик олим Гулельмо Маркони радиони кашф қилган. 1909 йилда унга Нобель мукофоти берилган. Рус олимни А.Попов ҳам радио ихтирочиси сифатида тан олиниади, бироқ унинг ихтироси патентланмаган.

— 1927 йил 11 февралда илк марта Ўзбекистон радиоси иш бошлаган.

— 1928 йили Тошкентда Б. Гробовский ва И.Белявский жаҳонда биринчи телевизорни кашф этиши.

— 1936 йили Тошкент киностудиясида биринчи марта ўзбек тилида "Қасам" номли фильм суратга олинди.

— Илк телевизион кўрсатувлар 1936 йили Англияда Германияда эфирга узатилса бошлаган.

— 1947 йили Денис Уейбер голографияга асос солган. Унинг маъноси чуц улчовли тасвир демакид.

— 1950 йилда Америкада дастлабки рангли телевидение кўрсатувлари намойиш этила бошланган.

— 1942 йили АҚШда илк бор магнит тасмаси ихтиро килинди.

— 1946 йили АҚШнинг Пенсильвания университетида электрон компьютер ихтиро қилинди.

— 1957 йилда компютерларни бир-бири билан боғлаш натижасида Интернет тармоғига асос солинди. Дастилаб у ҳарбий соҳада кўлланилди. 1980 йилдан бошлаб ҳар қандай ташкилот ундан фойдаланиш имконига эга бўлди.

Интернет материаллари асосида Бобомурод РАЙИМОВ тайёрлади.

◀ (Бошланиши 3-бетда)

Шу боис шифор О.Раббимкулов туман перинатал маркази директорига қўйироқ қилиди. Бешинчи фарзандига ҳомиладор, оғир ахволдаги беморни олиб бораётгани, у зудлик билан операция қилиниши зарурлиги тўғрисида хабар беради.

Қисқаси, Амина Ўроқова ҳамшира ва доя назоратида Ургут туман перинатал маркази қабул бўлумига соат ўн бешдан ўн тўқиз дакиқа ўтганда олиб борилади. "Оғир преклампсия" ташхиси кўйилган аёлни туғрук бўлумига ётқизишиди, уни навбатчи шифор О.М.Шокиров кўриқдан ўтказади. Шифор касвия таъсиятни дароридан дониларни Манзура опа дориҳонадан тезда олиб келади.

Аммо орадан икки соатдан зиёд вақт ўтса-да, оғир ахволдаги ётган аёлдан ҳеч ким ҳабар олмайди. Ниҳоят, соат ўн еттию түттисларда жарроҳлик амалиёти ўтказишига киришилади. Бироқ энди вақт ўтган эди...

Үрни келганда шуни қайд этиши жоизки, туман тиббёт бирлашмаси навбатчи акушер-гинекологи М.Шокировнинг хизмат вазифасига беморлар, ҳомиладор ва фарзанд кўрган аёлларга юқори малакали ёрдам кўрсатиш, талаб даражаси бўйича лаборатория таҳлили, даволаш, ташхис қўйиш, бўлумига ётқизилангарни келиши, беморларни муборак таъсиятни дароридан дониларни Манзура опа дориҳонадан хабардор этиши сингари вазифалари.

Лекин М.Шокиров щаҳарни ўша куни ўзига юқатилган вазифани лозим даражада бажармаган: А.Ўроқовага биринчи тиббий ёрдам кўрсатмаган, беморни реанимация бўлумига жойлаштириб, диагностик текширудан

Жиноята жазо муҳаррир

Вазифага совуқкон МУНОСАБАТ

кутилмаган фожиага сабаб бўлди

йтказиш чорасини кўрмаган. Оқибатда "оғир преклампсия", яъни "оғир шинкаст" тан жароҳати кўринишидаги соат оратни хотижасида бемор вафот этган. Шифор касвия таъсиятни дароридан дониларни М.Шокировнинг оғир ахволдаги беморни иккиси соатга яқин вақт давомида қаровсиз қолдиригани М.Шокировнинг ўз касбига нисбатан совуқ муносабатда булғанини курсатади.

Бундан ҳам ёмони шундаки, аянчи воқеа содир бўлгач, судланувчи М.Шокиров жиноят жавобарликдан кутилиши чорасини излашга тушади: расмий ҳужжат ҳисобланган А.Ўроқова номига очилган туғрук бўнномасига бемор ўзимлигига 2023 йил 24 август куни кеч соат ўн еттидан беш дақиқа ўтганда келгани, ўн еттидан ўн дақиқ